

Секція: Економічна теорія та історія економічної думки

Поливняний Андрій Анатолійович

аспірант кафедри економіки та фінансів підприємства

Київського національного торговельно-економічного університету

м. Київ, Україна

СУТНІСТЬ ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкової економіки позитивна підприємницька діяльність не можлива без наявності достатнього капіталу. Використання лише власних джерел фінансування обмежує діяльність підприємств, оскільки не забезпечує можливе формування активів при наявності дефіциту капіталу. У зв'язку з цим дослідження сутності позикового капіталу та його ролі у забезпеченні розвитку підприємства набуває актуального значення.

Позиковий капітал надає можливість розширювати обсяги виробництва та збуту, проводити інвестиції у технологічний розвиток та залучатися фінансовою підтримкою в умовах обмеженості ресурсів.

На сьогодні не існує єдиної точки зору науковців щодо визначення сутності позикового капіталу. Досить часто відбувається ототожнення позикового капіталу з поняттями «позичковий капітал», «позичений капітал», «залучений капітал». В основі позначених вище понять лежать відносини позики, але джерела їхнього формування є різними.

На думку О. Зеленіної, причина термінологічної плутанини криється у недоліках перекладу іншомовних джерел, а також неглибокому ознайомленні з правовим полем, оскільки Цивільний кодекс України чітко розмежовує поняття «позика» і «позичка» [1].

Романенко О.Р. називає позиковий капітал саме позичковим і стверджує, що це – грошові кошти власника, призначені для надання

кредиту на принципах зворотності та платності у розмірі процентів до суми боргу. Джерелом позичкового капіталу є тимчасово вивільнені кошти різних підприємств, організацій та фізичних осіб, акумульованих в кредитній установі. Позичковий капітал створюється в результаті неспівпадання часу продажу товарно-матеріальних цінностей та послуг з їх покупкою, придбанням [4]. Він виділяє грошові активи, що мають змогу надати у тимчасове користування кредитні фінансові установи. Тобто мова йде не про ресурси, якими володіє підприємство, а навпаки – які не числяться на її рахунках.

К. Маркс у своїй праці «Капітал» характеризував позиковий капітал як такий, що не вкладається власником у виробництво, а віддається ним у позику, тобто продається іншому власнику для його використання у господарській діяльності [3]. Маються на увазі вільні грошові накопичення підприємства, які можна «позичити» (інвестувати) іншому господарству для отримання власного додаткового прибутку у вигляді відсотків на підставі повернення боргу. З цього можна підкреслити, що поняття позикового капіталу можна характеризувати різним чином. Це залежить від того, ким виступає дослідник фінансових відносин – позичальником чи власником грошових ресурсів.

Джерелами позикового капіталу підприємства, як власника, для надання його у позику є нерозподілений прибуток, залишки грошових коштів на рахунках в банках, резервні фонди та ін. З точки зору підприємства-позичальника – це всі довгострокові та короткострокові зобов'язання.

Ці економічні відносини відображені у визначенні Семененко В.М. Він вважає, що позиковий капітал – це грошовий капітал, який передається підприємцем-власником підприємцю-позичальнику в тимчасове користування за відповідну плату з метою отримання прибутку [5].

Можна зробити висновок, що в процесі залучення підприємством позикових ресурсів на ринку капіталів або з інших джерел відбувається трансформація позикового капіталу як об'єкта купівлі-продажу на ринку капіталів у, так званий, «позичений капітал» або «позичковий капітал» конкретного суб'єкта господарювання.

У навчальному посібнику «Фінансовий менеджмент» автори Г. О. Крамаренко і О. Є. Чорна додержуються думки, що існує поділ на позиковий фінансовий капітал та залучений фінансовий капітал. Позиковий фінансовий капітал являє собою позичковий капітал, переданий підприємству в тимчасове користування на умовах платності і повернення у вигляді кредитів банків, виданих на різні терміни, коштів інших підприємств у вигляді векселів, облігаційних позик. А залучений фінансовий капітал являє собою частину власних коштів підприємства, призначену для погашення своїх короткострокових зобов'язань, але тимчасово використовувану в господарському обороті [2].

Трактування залученого капіталу дослідниками мають схожі риси опису. Вони не належать підприємству, але тимчасово знаходяться в межах контролю його грошового обігу та призначені для погашення своїх короткострокових зобов'язань.

Інші вчені, формулюючи власне бачення сутності позиченого капіталу підприємства, зосереджують увагу на його формах. Ярошевич Н.Б. стверджує, що позиковий капітал – це капітал, який використовується у процесі інвестування в грошові інструменти (короткострокові та довгострокові депозитні вклади в комерційних банках), а також боргові фондові інструменти (облігації, депозитні сертифікати, векселі тощо) [6].

Такий підхід має більш конкретизуючий характер, але розкриває лише окремі форми мобілізації грошових зобов'язань підприємства. Він повністю ігнорує кредиторську заборгованість, яка в сучасних умовах є одним із головних джерел позикового капіталу вітчизняних підприємств.

Спроби вчених характеризувати поняття «позиковий капітал» спричиняє значну кількість різних поглядів, що підкреслює складність і багатогранність його суті та прояву у суспільно-економічних відносинах. Об'єктивізація таких обставин, принципове виокремлення різних назв позикового капіталу одне від одного для глибокого розуміння цього поняття є доцільним напрямком для дослідження в сфері економічної теорії.

Література

1. Зеленіна О. Позиковий капітал як складова капіталу підприємства: місце та бухгалтерська природа / О. Зеленіна // Вісник ЖДТУ. – 2010. – Вип. 1(51) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vzhdtu_econ/2010_1/11.pdf
2. Крамаренко, Г. О. Фінансовий менеджмент / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна ; Дніпропетровський ун-т економіки та права. – К. : ЦНЛ, 2006. – 520 с. – ISBN 966–364–151–7.
3. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т. 1. Кн. 1. Процесс производства капитала / К. Маркс. – М.: политиздат, 1978. – 907 с.
4. Романенко О.Р. Фінанси. 4-те вид. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 312 с.
5. Семененко В. М. Економічна теорія. Політекономія / В. М. Семененко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 632 с.
6. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств / Н. Б. Ярошевич. – К. : Знання, 2011. – 341 с.